

Rolul Capelei Militare Árpádházi Szent Erzsébet din Valea Uzului și al Regimentului 11. Infanterie din Munkács în luptele din Valea Uzului

În 1917, Regimentul 11 de Infanterie din Munkács a construit o capelă în memoria celor care au murit în luptele din 1916-1917.

1. Numele așezării provine probabil de la numele vechiului popor Uz care a trăit aici. La capătul nord-estic al munții Baska, pot fi văzute urmele unei vechi cetăți. Valea Uz a fost scena unor lupte crâncene atât în Primul, cât și în cel de-al Doilea Război Mondial. În cimitir se găsește un monument ridicat în 1917 de către Regimentul de Infanterie (capela nu se află în cimitir) monumentul vizibil astăzi a fost realizat de către cioplitorul în piatră András Dóczy, pe baza dimensiunilor exacte ale monumentului original.

Cimitirul conține de asemenea monumentul celui de-al Doilea Război Mondial, ridicat în 1994.

<https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%9Azv%C3%B6lgye>

2. Valea Uzului.Transilvania

Capela a fost construită în 1917 de către regimentul de infanterie Munkácsi în memoria celor care au murit în luptele din 1917.

În 1989, versantul de deasupra capelei a alunecat, creând Lacul Magyarós numit după pârâu. Localnicii din zonă au descris drept un miracol al lui Dumnezeu faptul că capela a rămas intactă.

Pe placa de pe capela scrie:

[http://kepfeltoltes.hu/thumb/080920/18118_www.kepfeltoltes.hu_.jpg\[/img\]/url](http://kepfeltoltes.hu/thumb/080920/18118_www.kepfeltoltes.hu_.jpg[/img]/url)

Capela construită în 1917 (Veche și nouă)

Sursa foto veche: Galeria Fotografică a Asociației Meritum, Szeged;

Sursa foto nouă: foto de Róbert Takács, Maszol.ro

Pe lângă cimitir există și o capelă de război care comemorează evenimentele din Primul Război Mondial. Care este istoria capelei?

În timpul operațiunilor, în tabără se țineau slujbe pentru soldați. Preoții taberei erau adesea ajutați de preoții din zona Ciuc, care spovedeau, împărtășeau sub tunetul tunurilor rusești, uneori ascunzându-se în tranșee.

Pe lângă pârâul Magyaros unde se varsă în Úz, soldații Regimentului 11 de infanterie maghiară din Armata Regală au construit o capelă frumoasă în 1917, iar astăzi este de asemenea, un loc important de pelerinaj.

Pe peretele nordic al capelei se poate citi: "Proiectat și construit de János Varga, Honvéd 1917".

[Sursa: Porta IMaszol.ro](#)

3. Puțini oameni din Transcarpatia știu că, în 1916-17, Regimentul 11 de infanterie regală maghiară din Munkács (ai cărui soldați au fost recrutați în principal din comitatele Ung, Bereg și Ugocsa) a apărut și granița Ungariei în Ținutul Secuiesc, în Valea Uzului. Sute dintre ei au murit în mod eroic în confruntări sângeroase și sunt îngropați acolo. Soldații din acest regiment de infanterie au construit capela soldaților lângă pârâul Magyarós în anul 1917.

<https://karpataljalap.net/2012/09/14/tisztelges-az-uz-volgyeben-eltemetett-karpataljai-katonak-sirjai-elott>

4. În urmă cu 104 ani la 8 martie 1917 a avut loc bătălia de la Magyaros pentru podișul Magyaros dintre Valea Uz și Csobános. Regimentul 10 Miskolc din Divizia 39 care își dovedise deja valoarea, a recucerit vârfurile abrupte și înzăpezite ale dealurilor de la apărătorii depășiți numeric practic într-o dimineață și a respins cu succes patru contraatacuri în ziua următoare pe 9, 23 și 26 și 27 martie. Spre deosebire de luptele din partea Antantei în timpul rundei din 1916/17 de eliberare a Transilvaniei în acest caz nu existau trupe românești, ci doar armata rusă, inclusiv Hdo 3 cazac din Orenburg.

<https://kiado.reakcio.hu/termek/naprolnapratrianon/>

Pe lângă unitatea din Miskolc, regimentele de infanterie 9 Munkács, 11 Kassa și 16 Besztercebánya au fost active în luptele din zonele înconjurătoare.

Bătălia s-a desfășurat cu succes și a fost amintită de presă în 1918:

Dacă circumstanțele permit, regimentul va sărbători într-un mod demn prima aniversare a recuceririi Ardealului la 8 martie. Această zi de comemorare va fi dedicată în primul rând respectului față de camarazii căzuți, care veghează în liniște la poalele Munților Carpați deasupra mormintelor - a scris colonelul Sáfrán Géza, comandantul regimentului.

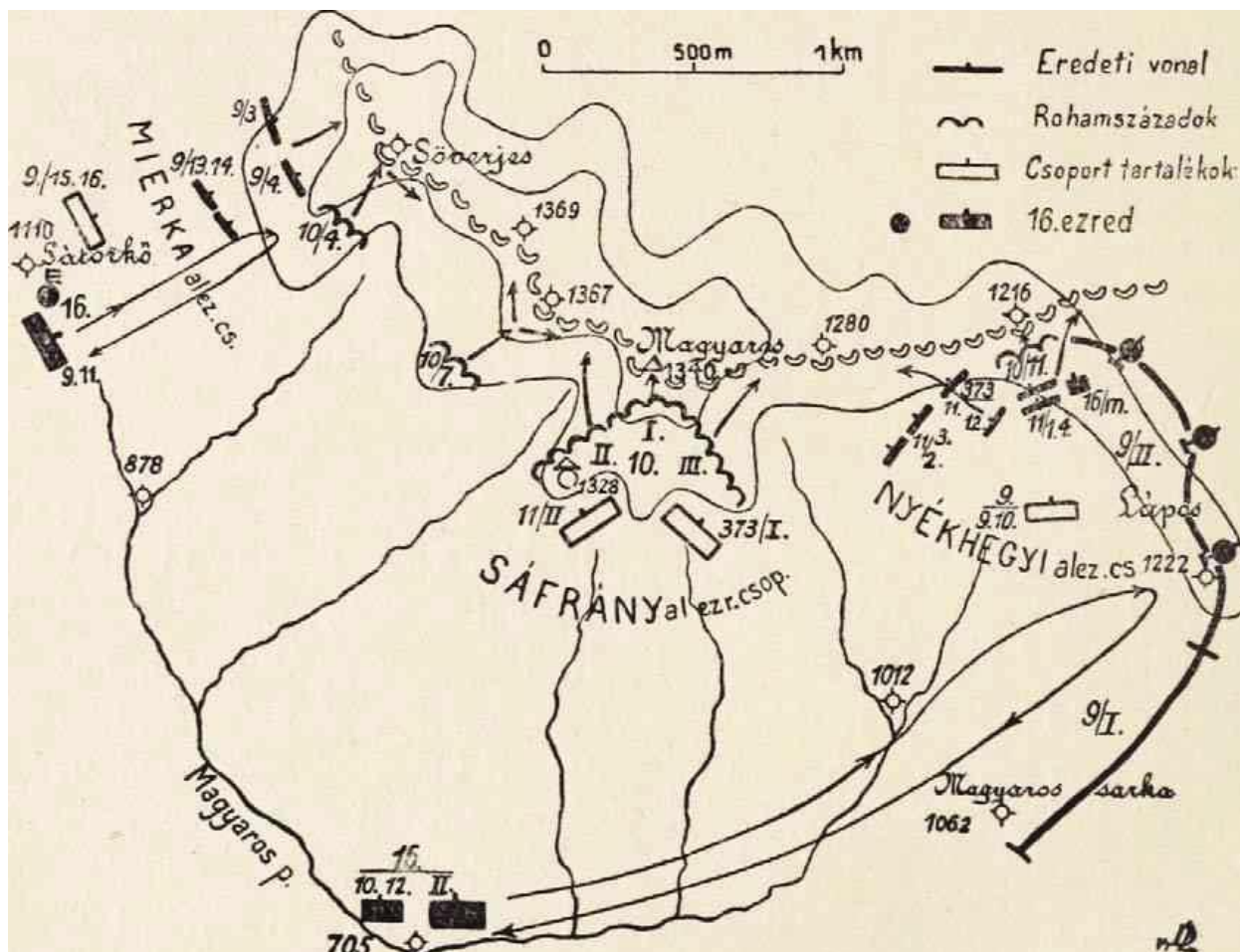
[/A magyarosi csata évfordulója, Reggeli Hírlap, 1918. március 3./](#)

În ianuarie 1918, luptele au încetat în Valea Uzului și în alte chei secuiești. Primăvară, Regimentul 39 de infanterie a fost trimis pe frontul italian, iar în toamnă, când trupele române au reapărut, nimeni nu i-a așteptat în Valea Uzului și în celelalte trecători cucerite cu sânge în 1916-1917, unde au murit soldați maghiari chiar și la începutul anului 1918. Cu toate acestea lupta eroică a trupelor din Miskolc și Munkács nu a fost zadarnică.

România a capitulat curând și în 1920, acest lucru a contribuit la faptul că, dacă nu întreaga Secuime, cel puțin comitatele Békés, Csongrád, Bihar și Szatmár nu au ajuns sub stăpânire românească conform tratatului secret de la București din 1916, negociat de Antanta.

Imaginea prezintă o schiță de hartă a luptelor pentru vârful acoperișului Mogyorós din 8 martie 1917.

<https://www.facebook.com/naprol.napra.Trianon/photos/a.122199772593753/275322963948099/?paipv=0&eav=AfZx66WZm7PaoCpywIK3Wbh7syN-Se5vQNL-sRfiJquq0Qb7dTFi5ip7GvoV4Z4m-3A>

5. Munții Ciucului – Valea Uzului

Numele văii este o amintire a străvechilor "úz" care au trăit aici. La granița sa se află defileul Kistölgyesi sau Kőkert, cu rămășițele fostului post de frontieră.

Este unul dintre cele mai deosebite peisaje geografice și etnografice al Transilvaniei. Pădurile din zonă reprezintă decorul cărții lui József Nyirő, Uz Bence. Aici se întâlnesc pâraurile Uz și Bence, care îi dau numele protagonistului, pentru a lansa aventurile amuzante și emoționante ale lui Uz Bence, care este un exemplu de umanitate, rezistență, perseverență, onoare și spirit.

Valea Uzului a fost scena unor lupte crâncene atât în Primul, cât și în cel de-al Doilea Război Mondial. În cimitirul său a fost amplasată o capelă construită în 1917 de către Regimentul de Infanterie iar monumentul comemorativ al celui de-al Doilea Război Mondial a fost ridicat în 1994.

Comemorare are loc în fiecare an la 26 august, la aniversarea bătăliei din 1944 de la Valea Uzului.

Capela a fost construită în 1917 de către soldații Regimentului 11 Infanterie în memoria camarazilor lor căzuți la datorie. Pe o placă din interiorul capelei se poate citi:

"În această capelă se află

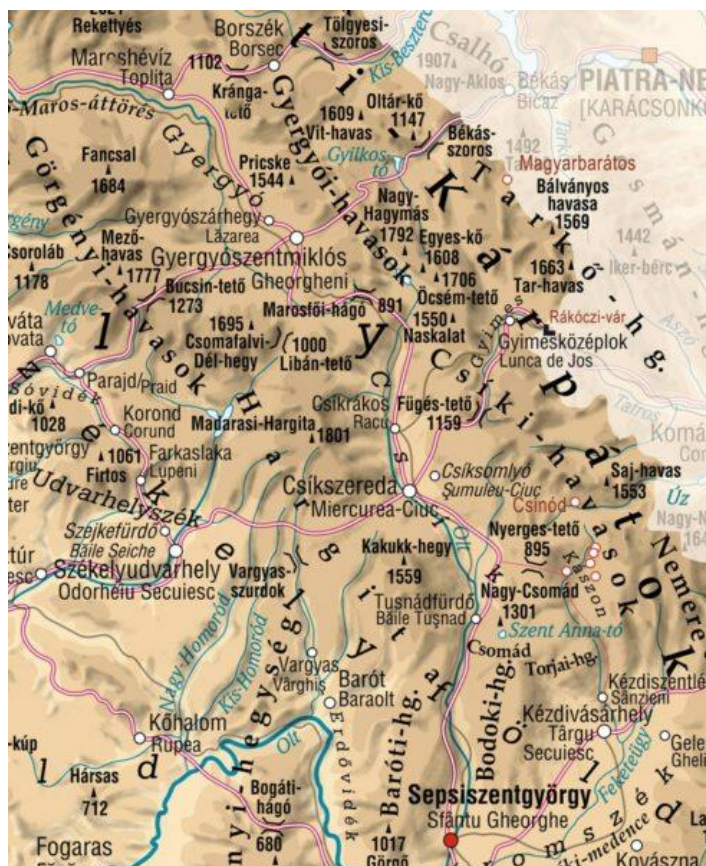
CAPELA REGIMENTULUI 11 REGIMENTULUI REGAL MAGHIAR DE INFANTERIE MUNKÁCSI A FOST RIDICATĂ ÎN 1917 DE CĂTRE SOLDAȚII REGIMENTULUI 11 REGIMENT REGAL MAGHIAR DE INFANTERIE MUNKÁCSI ÎN ONOAREA LUI DUMNEZEU ȘI ÎN MEMORIA BĂTĂLIILOR DE LA ÚZVÖLGY.

Pe placa de pe peretele nordic al clădirii se poate citi:

"În memoria celor care au fost uciși în timpul luptelor:

PROIECTAT ȘI CONSTRUIT DE HONVÉD JÁNOS VARGA UTÁSZ TIZANTOS 1917.

În 2011 datorită generozității unor donatori entuziaști capela a fost renovată și parțial reconstruită în interior și exterior. În fiecare an în sâmbăta cea mai apropiată de sărbătoarea Sfintei Elisabeta de Árpádháza (19 noiembrie) are loc o slujbă.

Muntii Ciucului

Capela din valea Mogyorós

Istoria Cimitirului Militar din Valea Uz I

[Sursa A Magyar hadisírgondozás 8.iulie2019](#)

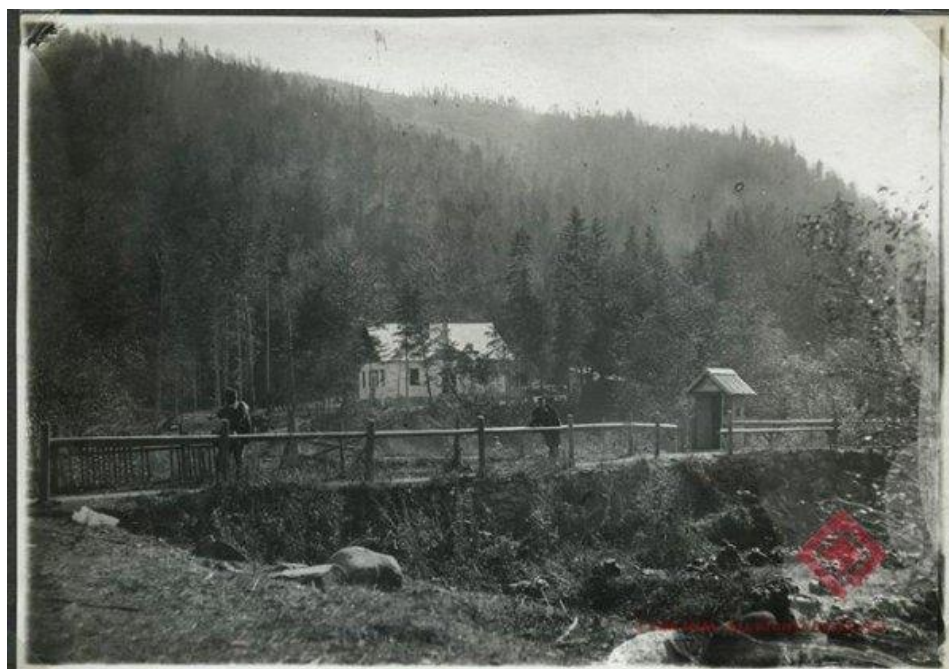
6.În data de 27 august 1916, România a declarat război Imperiului Austro-Ungar, iar primele unități românești au trecut frontiera istorică a Ungariei în aceeași noapte.

În zona Văii Uzului un singur pluton al Regimentului 61 infanterie al Armatei Regale Maghiare a fost staționat pe Vârful Csinód, având sarcina de a încetini înaintarea românilor prin lupte defensive. Aliatul german al Austro-Ungariei a intrat și el în acțiune, comandantul Armatei a 9-a germane, Erich von Falkenhayn, a învins armata română la Hațeg, apoi la Orșova, iar în cele din urmă la Brașov. Aceasta a avut ca rezultat faptul că forțele regale românești au fost alungate din teritoriul Regatului Ungariei până pe 14 octombrie. Regimentele 39 și 16 ale Armatei Regale Maghiare, precum și regimentele 9, 10 și 11 ale infanteriei honvezi au fost apoi transferate la operațiunile din Transilvania, după luptele din Galicia. Cavaleria Regimentului 1 al Armatei Imperiale și Regale Austro-Ungare a participat, de asemenea, la urmărirea forțelor inamice, iar fără a se confrunța cu lupte majore cu trupele inamice, au ajuns la frontiera maghiară-română.

La data de 15 octombrie, regimentul de infanterie honvezi a luat locul regimentului de cavalerie al Austro-Ungariei, trecând frontiera română și începând atacul asupra satului Dormănești din Moldova. Caracterul operațiunii militare s-a schimbat în teritoriul românesc, forța armată română obligând armata maghiară să ducă lupte grele. Din cauza defileului îngust al Văii Uzului, avantajul numeric al armatei maghiare a fost dificil de valorificat. Pierderile de vieți au fost ridicate pe ambele părți. Armata română, anterior incertă și lentă în campaniile din Transilvania, a arătat aici o altă față, luptând hotărât, perseverent și eficient pe teritoriul lor. Până pe data de 24 octombrie, armata maghiară a mai efectuat câteva atacuri, dar nu a reușit să ocupe satul Dormănești. În aceeași zi, trupele române au primit întăriri și au reușit să alunge forțele maghiare epuizate până la frontiera istorică maghiar-română, dar nu a depășit-o.

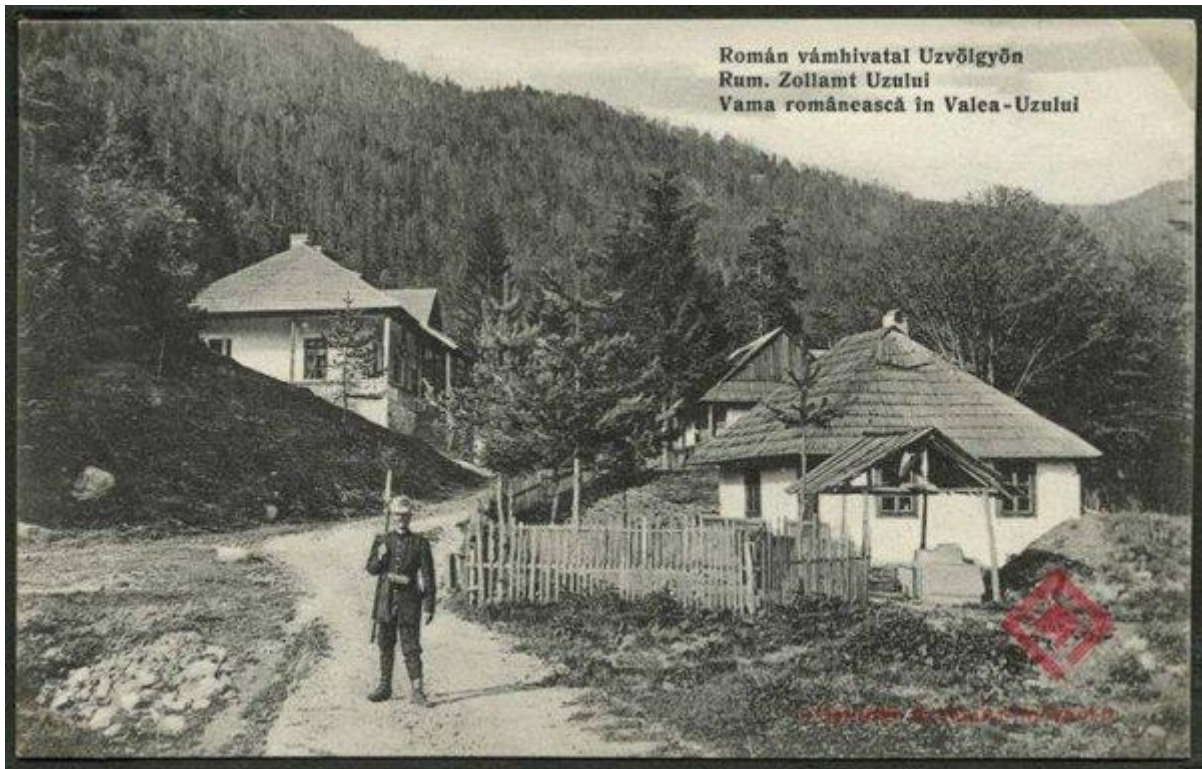
Pe 28 octombrie s-au întrerupt luptele, însă în noiembrie acestea s-au intensificat din nou, iar forțele maghiare și germane prezente în zonă au trebuit să facă față atacurilor rușilor, care au înlocuit complet trupele române. Între 1917 și 1918, nu au existat forțe românești pe această parte a frontului și nu au avut loc operațiuni militare majore după luna martie 1917, pierderi fiind suferite de trupele maghiare, germane și ruse prezente în zonă. Puterile centrale au semnat la 3 martie 1918 Tratatul de pace de la Brest-Litovsk cu rușii. La 5 martie 1918, germanii au încheiat un acord preliminar de pace cu România, iar pe 7 mai au semnat Tratatul de pace de la București.

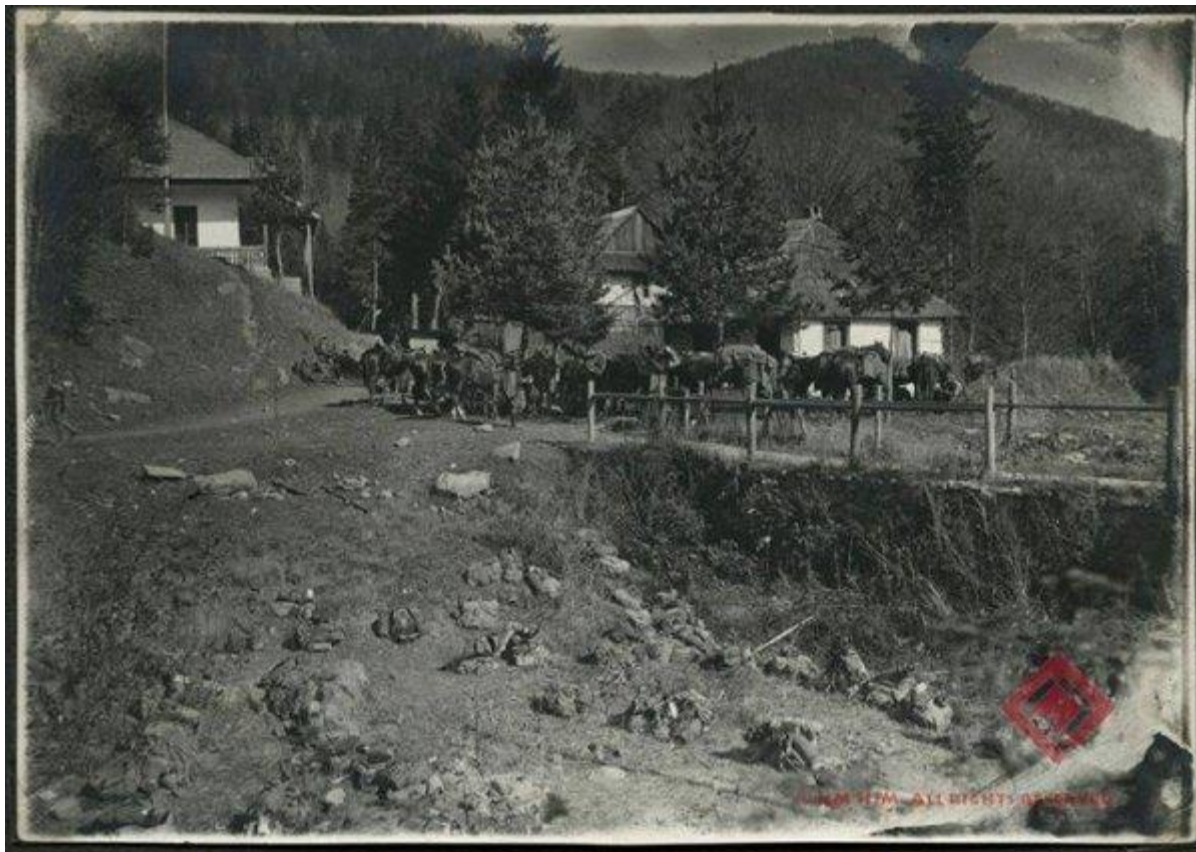
Această informație sumară indică faptul că în timpul luptelor grele care au început în octombrie 1916, soldații căzuți trebuiau îngropați cât mai curând posibil la fața locului. Având în vedere că la acea vreme operațiunile militare aveau loc pe teritoriul României de atunci, și mai târziu linia frontului s-a stabilizat pe graniță, pare evident că în cimitirul de la Valea Uzului creat pe teritoriul regatului maghiar se îngropau soldații din cadrul Regimentului 39 de infanterie al Regatului Maghiar. Mai târziu, evident, eroii morți ai forțelor armate aliate germane au fost îngropați în cimitirul deja creat. Pare improbabil și nejustificat faptul că ar fi îngropați soldați care au servit în forțele armate regale române până la armistițiul din 1918. Acest lucru este susținut și de faptul că din noiembrie 1916 practic, unitățile ruse au preluat controlul asupra teritoriului românesc din această zonă.

37
Román vámháza és környéke
az Uz völgyben
Hátterében a 910 és 1015 magasság,
hol elő is hegyi nagy harsány
váltak.

HM HM. ALL RIGHTS RESERVED.

Istoria Cimitirului Militar din Valea Uz II

Partea a doua a seriei de articole prezintă crearea cimitirului din Valea Uz.

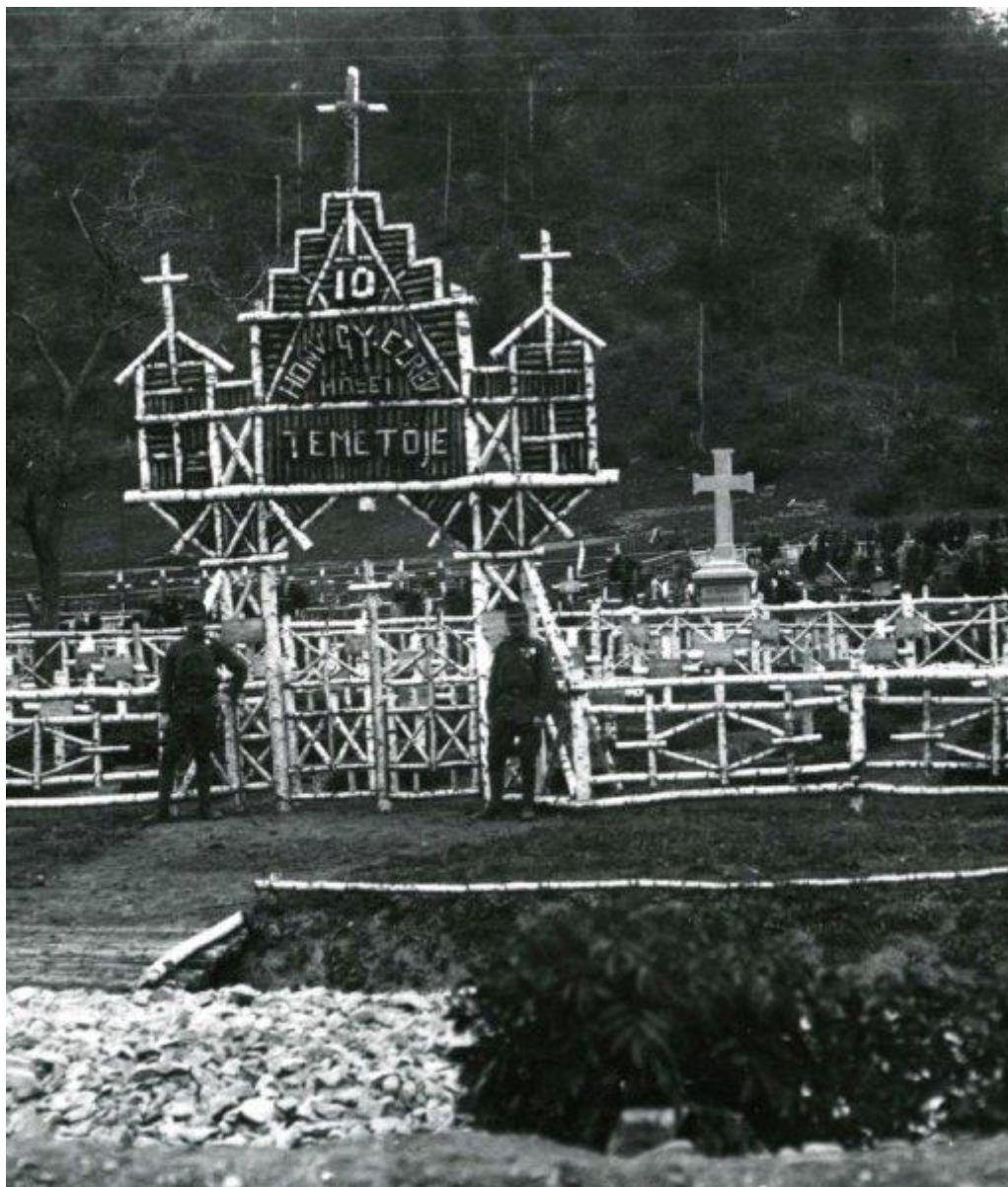
[Sursa: Îngrijirea mormintelor de război din Ungaria | 10 iulie 2019](#)

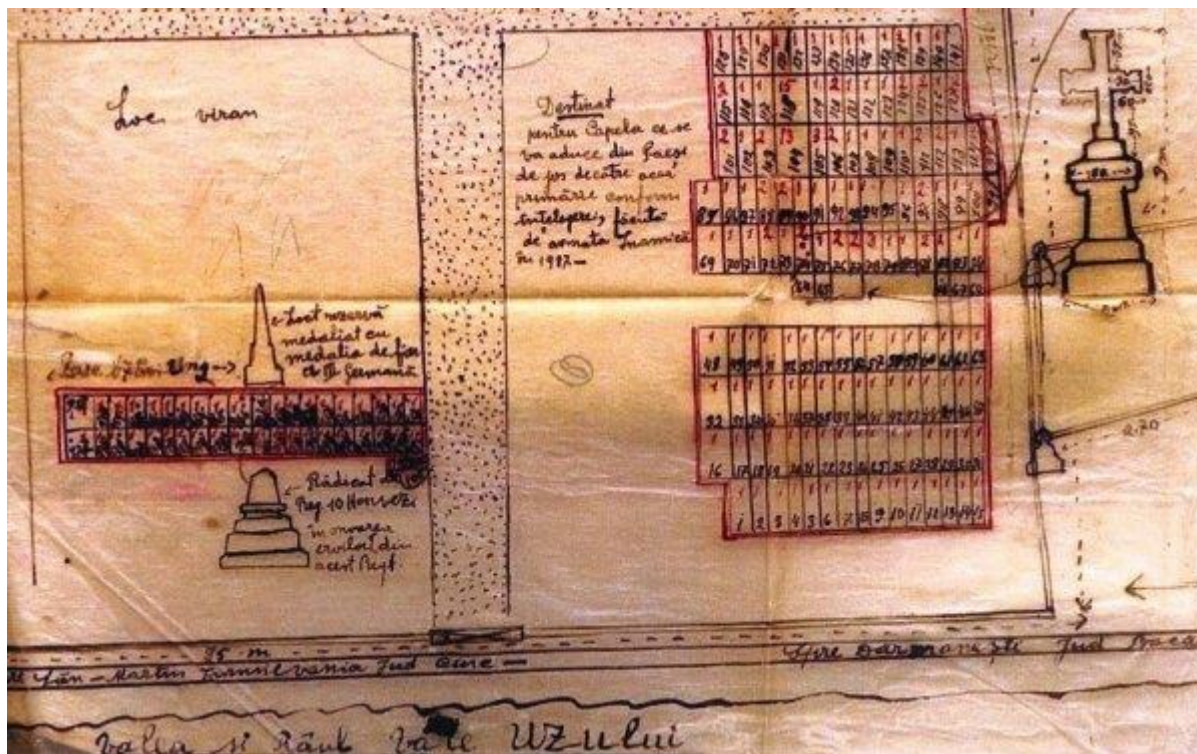
Conform surselor istorice disponibile, prima înhumare în cimitirul amenajat lângă fabrica de cherestea din Valea Uz a avut loc cel târziu la 17 octombrie 1916. În acea zi János Ozswald un soldat honvezd, a fost înmormântat în teritoriul desemnat pentru înmormântări, care în acea perioadă era cimitirul eroilor regimentului maghiar de infanterie nr. 39 (M.Kir.). În mod evident, acest cimitir, care era singurul la acea vreme, s-a umplut rapid, așa că a fost nevoie să se desemneze alte parcele. Astfel s-a format structura cunoscută a cimitirului eroilor din 1917, cu cinci parcele de eroi bine identificabile. După liniștirea activităților militare din zonă, între aproximativ 28 martie 1917 și 8 august 1917, s-a realizat o schiță a cimitirului, cu parcelele sale vizibile dintr-o perspectivă de sus:

- Parcela frontală din partea dreaptă aparținea cimitirului nr. 1 al Regimentului Maghiar de Infanterie nr. 10 din Miskolc, subordonat regimentului de infanterie nr. 39 (M.Kir.), unde se odihnesc 56 de soldați în patru rânduri de câte 14.
- Parcela din spatele drept al cimitirului era plină de eroi ai regimentului de infanterie nr. 39 (M.Kir.), unde se află și monumentul memorial al regimentului de infanterie nr. 9 din Kassa. Acesta este singurul monument de pe cimitir care a rămas în locul său original din 1917.
- Parcela din mijloc aparținea eroilor morți din divizia germană de infanterie nr. 225.
- Parcela din spatele stâng al cimitirului era cimitirul „nou” al regimentului de infanterie nr. 39 (M.Kir.).

- Parcela frontală din partea stângă era cimitirul nr. 2 al Regimentului Maghiar de Infanterie nr. 10 din Miskolc. Aici se afla monumentul de infanterie nr. 10, iar locotenentul principal Dezső Purpriger a fost de asemenea înmormântat aici. Monumentul văzut astăzi în parcela nu este cel original, ci a fost realizat după modelul său.

Harta cimitirului care prezintă structura sa contemporană se poate găsi la Arhiva de război de la Viena. Numele menționate în hartă sunt confirmate.

7.În apropierea gurii de vărsare a pârâului Mogyorós, în 1917, a fost construită o capelă de către Regimentul 11 de infanterie maghiară din Munkács, care a fost dedicată Sfintei Elisabeta a familiei Árpád.

Regimentul 10 avea de fapt patru cimitire: două lângă garnizoana din Kőkert, iar celelalte două lângă fabrica de cherestea. Monumentul funerar al regimentului era amplasat în cimitirul numărul 2 și a fost reconstruit în 2017 după modelul original. Monumentul funerar al Regimentului 9 este singura relicvă care a rămas pe locul său inițial din 1917. Cimitirul, care poate fi vizitat astăzi și care a fost unificat, avea inițial cinci parcele în care au fost înmormântați mai mult de o mie de soldați maghiari și germani, inclusiv eroi din Divizia 39 de infanterie maghiară și Divizia 225 germană.

Înființarea regimentului de infanterie honvezd nr. 11 din Munkács

După Revoluția Maghiară din 1848-49, instituția armatei de honvezi a încetat să existe. Soldații de etnie maghiară au fost încorporați în regimente imperiale. În timpul absolutismului, reluarea acestei instituții și organizarea ei nu a fost luată în considerare. Înfrângerea în războaiele austro-prusace și italiene a deschis calea unor noi eforturi de împăcare. În 1867, a avut loc împăcarea și reorganizarea armatei.

În urma reformei militare din 1868, s-a format instituția armatei naționale, iar în 1869 s-au format primele trupe honvezi. În județele din nord-est (Ung, Bereg, Ugocsa, Maramureș) s-au creat patru stații de bază pentru honvezi: a 33-a la Maramureș-Sighet, a 34-a la Maramureș-Ugocsa, a 35-a la Bereg și a 36-a la Ung, cu centrele la Sighetul Marmației, Nagyszöllős, Munkács și Ujgorod. Acestea au fost împărțite în mai multe districte pentru a ușura mobilizarea. În timp de pace, efectivul de cadre al unităților era mic, un batalion de infanterie avea în 1869 doar șapte ofițeri și 116 soldați. În întregul batalion exista doar o companie permanentă. În 1879, efectivul a scăzut la 60-100 de soldați, iar din 1883 la 38-127 de soldați. La formarea ordinii de liniște a infanteriei honveze din județe, batalioanele honveze au fost incluse în regimentul de infanterie 78 din Satu Mare, împreună cu stațiile de bază menționate mai sus.

În 1886 a fost creat Regimentul de infanterie 11 Honvéd din Munkács prin fuzionarea companiilor existente. În timpul Primului Război Mondial, regimentul a luptat împreună cu unitățile din teritoriile pierdute în 1920, cum ar fi Regimentul 16 de infanterie din Baia Mare, Regimentele 9 și 12 Honvéd din Košice și Satu Mare, obținând mai multă publicitate.

În 1918, la începutul anului, s-a încercat să se scrie istoria regimentului și a Regimentului 11 de infanterie, dar în afară de colectarea de date nu s-a făcut altă muncă semnificativă și proiectul a fost închis după încheierea războiului.

În urma înființării regimentului de infanterie în 1886, acesta a fost împărțit în trei batalioane, dintre care două erau staționate la Munkács și unul la Ungvár. Primul batalion a purtat numele de 11/I. și era din comitatul Bereg, apoi a fost redenumit astfel din 1890. Al doilea batalion a fost înființat în 1886 ca 11/II. din zona Maramureșului-Ugocsa, iar din 1890 a fost redenumit ca 11/II.

Acesta a avut sediul la Nagyszőlős până în 1875, apoi la Munkács.

După înființarea sa în 1886, regimentul de infanterie al 11-lea Honvezi a fost împărțit în trei batalioane, dintre care două erau staționate la Munkacs și unul la Ungvár. Primul batalion a fost denumit 11/I. județul Bereg din 1886 și 11/I. din 1890, iar al doilea a fost denumit 11/II. din Maramureș-Ugocsa în 1886 și a devenit 11/II. din 1890. Acesta din urmă a avut sediul la Nagyszőlős până în 1875, apoi la Munkács.

Al treilea batalion a fost înființat în 1874 în Ung-Zemplén, fiind denumit 11/III. din Ung din 1886 și 11/III. din 1890. Începând cu 1889, în fiecare batalion de Honvezi au fost înființate companii, fiecare cu doi ofițeri și o echipă de 27 de oameni. În 1896, această mărime a crescut la patru ofițeri și o echipă de 51 de oameni. Până în 1913, regimentele au avut între 3 și 4 batalioane.

Numărul de soldați în perioada de pace a fost de 409 până în 1896 și de 734 de la 1896 încoace. Recrutarea Honvezilor a fost din județele Ung, Ugocsa, Bereg și Maramureș. Din 1913, aceasta a fost modificată pentru a include județele Bereg, Szabolcs, Ung, Satu Mare (districtele Fehérgyarmat și Mátészalka).

În primele faze ale participării sale la Primul Război Mondial, distribuția etnică a regimentului a fost de aproximativ 70% maghiari, 20% slovaci și 10% alte naționalități. După izbucnirea războiului, ordinul parțial de mobilizare a fost primit la Munkács la 26 iulie, iar mobilizarea generală la 31 iulie, în jurul orei 17:00, unde s-a început imediat pregătirea detaliată a planului de recrutare.

În cazul Munkácsului, prima zi de mobilizare a fost pe 3 august, când I și II Batalion au primit ordinul să-și completeze și să-și întărească propriile efective. I Batalion s-a adunat în Potheringen, lângă Munkács, iar II Batalion s-a adunat în Felső Kerepec. Astfel cei care au intrat din comitatul Bereg au ajuns la prima locație menționată, iar cei din comitatul Szabolcs la cea de-a doua. Soldații cei mai în vârstă au fost repartizați la batalionul de rezervă, fiind păstrați într-un număr mai mic doar la unitățile tehnice și de artilerie. De asemenea, din regimentul de infanterie și din formațiunile de autoapărare au fost cedați, în următoarele zile 1500 de oameni autorităților locale pentru a asigura siguranța căilor ferate și pentru a întări posturile de jandarmi.

În timpul invaziei rusești în Carpați, aceștia au luptat în această calitate. Exercițiile de tragere și de luptă au fost întârziate pe stațiile de mobilizare din cauza sosirii continue a trupelor. După ce mobilizarea a fost ordonată, comandanții armatei au creat Divizia 39 de infanterie de vânători din regiunile de nord-est ale comitatelor. Divizia a făcut parte din flancul drept al grupului de atac al forțelor austro-ungare pe frontul rusesc al celei de-a patra armate și s-a adunat între Przemyśl și Scieniawa.

În seria de cărți manuscrise intitulată "Primul război mondial, cu referire specială la implicarea trupelor maghiare" (XIII), Ferenc Julier menționează că, de asemenea, în prima distribuție a trupelor, Regimentul 11 honvezi de infanterie din Munkács a fost destinat frontului rusesc. Potrivit celei de-a doua schițe de exemplu din lucrarea "Organizarea forțelor armate" a lui Aurél Stromfeld din 1911, în cazul unui război cu Serbia, ei ar fi trebuit să se mobilizeze în zona de luptă de sud, între Dunăre și Tisa, iar în cazul unui război cu două fronturi (împotriva Rusiei și a Serbiei), a fost necesară desfășurarea rapidă a Regimentului pe frontul rusesc. În baza planurilor de mobilizare valabile pentru 1914-1915, Corpul VI de armată a fost alocat treptei A, care ar fi fost folosit întotdeauna pe frontul rusesc.

Comandanții Brigăzii 39 honvezi de infanterie din timpul războiului au fost următorii:

Generalul de divizie Imre Hadfy (9 august 1914 - 25 septembrie 1915),

Generalul Balázs Dáni (25 septembrie 1915 - până în noiembrie 1916),

Generalul de divizie József Breit (din noiembrie 1916 până la 3 noiembrie 1918).

Brigada a fost divizată în două batalioane de infanterie, Regimentul 77 (din Kassa și Munkács) și Regimentul 78 (din Miskolc și Banská Bystrica).

Comandantul regimentului din Munkacs a devenit colonelul Pillepič Rezső, iar comandantul detașamentului 77 a devenit Molnár Dezső din Péterfalva.

PS.La capela din Valea Magyaros

Cutia de bijuterii: Capela militară

În timpul Primului Război Mondial, cele mai grele lupte s-au dat în jurul Valea Uzului (647 m) de pe lanțul muntos Söverjes (1358 m) - Vârful fără nume (1367 m) - Magyaros (1340 m) - Lápós (1188 m) pentru a ocupa o poziție defensivă de aproximativ 4 km lungime.

În urma unui atac lansat de către trupele puterilor centrale conduse de generalul Breit József la 8 martie 1917, acestea au ocupat pozițiile fortificate, în urma cărora 45 de oameni au murit, iar 215 au fost răniți. Din partea trupelor inamice rusești, 408 oameni au fost uciși, iar alți 13 ofițeri și 991 de soldați au fost luați prizonieri. Soldații din Regimentul de infanterie 11 din Munkács, care au luptat în aceste bătălii, au construit capela militară în anul 1917, în memoria camarazilor lor căzuți. Planurile au fost realizate de sublocotenentul Varga János, care a supravegheat și procesul de construcție.

Clădirea a fost renovată în mod semnificativ în anii '70, când frescele originale au fost acoperite cu vopsea nouă. În 1988, în urma unui alunecare de teren, capela a fost salvată miraculos de la prăbușire. A fost reparată și consolidată și acum doar ușoara înclinare a indică evenimentul catastrofic din trecut.

În 2001 și 2011, locuitorii din Sânmartin au renovat capela din nou, cu sprijinul partenerilor din Ungaria. De atunci, atât românii, cât și maghiarii au îngrijit capela împreună. Sfânta Liturghie de hram este sărbătorită în fiecare an în cea mai apropiată sâmbătă de Sfânta Elisabeta (19 noiembrie).